

PE URMA ZBORULUI, DE FLORIN GHEORGHIU¹ – PLEDOARIE ÎN VERSURI A IUBIRII PENTRU CUVÂNT, CULTURĂ, CREATIVITATE CA EXPRESII ALE HARULUI DIVIN ÎN OM*

MIOARA DRAGOMIR

Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași
mioaradragomir_2006@yahoo.com

Résumé: Les poésies du deuxième livre de Florin Gheorghiu, *Pe urma zborului* (*Sur la trace du vol*), représentent vingt-six colonnes qui soutiennent l'édifice d'un credo de vie où l'on trouve solidement disposés la méditation et un très fort sentiment devant la puissance divine et l'acte créateur, le sens de l'homme dans le temps et dans l'histoire, la culture, la relation avec l'univers et avec Dieu. Le poète avoue qu'au centre de leur découverte et de sa vision se trouve l'*ida* (création lexicale qui a comme racine le passé du verbe *βλέπω – είδα* ('j'ai vu'), nom qui représente un mélange d'intuition et de force d'observation et qui signifie voir au-delà des yeux, voir à travers la raison et par l'âme, aussi. Il est impossible que ces sujets bien stylisés dans une poétique originale ne séduisent pas le lecteur. Celui-ci peut retrouver dans *Sur la trace du vol* ses propres sentiments et pensées ; en plus de cela, il s'enrichit, à son tour, spirituellement et intellectuellement, par la force expressive des tropes, par un très bon usage de la langue roumaine, tout comme par les connaissances encyclopédiques présentes dans des contextes chargés de métaphores et de diverses comparaisons.

Mots-clés: créativité poétique, *ida*, méditation, temps, culture, histoire, esprit

Scrisă sub semnul rațiunii, al inventivității, dar și al sensibilității spiritualizate, de tip platonian, poezia din cartea *Pe urma zborului* (Gheorghiu 2013), a doua semnată de Florin Gheorghiu, după *Sentimente în chiblimbar* (Gheorghiu 2012), este rezultatul a două simbioze: pe de o parte, una între spiritul românesc și cel elen și, pe de altă parte, cea a formației de om de știință, crescut în universul lecturilor beletristice, al artei, al creativității, în general, cu sentimentul religios și al iubirii față de creația divină. Din această personalitate se desprinde un eu poetic matur, bine conturat, care tinde să cucerească, una după alta, laturi esențiale ale omului, din timpuri vechi, dar și din

¹ Florin Gheorghiu s-a născut la 22 februarie 1951 în orașul Huși, județul Vaslui. A absolvit ca șef de promoție Facultatea de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, devenind ulterior doctor în biochimie. Se căsătorește cu Vasiliki Sakka, de origine din Epir, se stabilesc din 1985 în Atena și au un fiu, actualmente medic, Dimitris-Florin. În Grecia profesază ca biolog, specialitatea biochimist, timp de 28 de ani, până în 2013. Debutază cu versuri în revista „Literatorul”, II, nr. 37 (54), din septembrie 1992, al cărei redactor-șef era Marin Sorescu. Colaborează la această revistă, semnând, totodată, poezii în „Curierul românesc”. În 1992, cu sprijinul lui Eugen Uricaru, fondează revista „Ateneul Eleno-Român”, unde continuă să publice versuri.

* *Pe urma zborului* (*Sur la trace du vol*) par Florin Gheorghiu – *plaidoirie en vers de l'amour pour la parole, la culture, la créativité comme expressions de la grâce divine dans l'homme*

contemporaneitate, în individualitatea lui, în istorie, în cultură. Reușește și o face într-un stil propriu și, totdeodată, cu gândul manifest de a se încadra într-o tradiție a umanității: *Pe urma zborului* este un zbor propriu, încărcat de lecțiile zborului către absolut ale omenirii.

Despre ce și despre cine vorbește eul poetic în această „cärticică” precum un sipet – ai zice la prima vedere –, care la sfârșitul lecturii îți lasă certitudinea unei plenitudini spirituale și sentimentul că ai (re)descoperit o întregă lume? Care sunt mesajele sale? Care sunt resorturile poeticității sale și crezul artistic? În poemul de început, *Sămânța luminii*, ne mărturisește că în centrul universului său poetic se află *ida*, creație conceptuală proprie, ce exprimă faptul de a vedea – cu ochii, dar mai ales cu ochii minții și ai sufletului. Este o creație rezultată din substantivizarea în limba română a formei de aristor (*εἶδω*) a verbului din limba (neo)greacă *βλέπω* ‘a vedea’ care i se ivește ca o revelație, ca dar al unei căutări îndelungi, cu speranța și credința că va găsi cuvântul „ce salută etern lumina” (6), ce exprimă adevărul pe care îl are de transmis tuturor. *Sămânța luminii* este *ars poetica* acestei cărți. Împreună cu relația cuvânt-univers poetic, eul liric exprimă, într-un stil de odă antică, relația cu omul *idelor*, creator, reprezentat prin imaginea lui Giordano Bruno („De aceea, înfiorat, te salut om luminat/ Tu, cel sacrificat, ca Giordano Bruno,/ Arzând pe rugul aprins cu *idele* tale!”) (8), de asemenea, cu cititorul („Salut și ochii citind cuvinte profunde”) (8) și, una foarte strânsă, cu creatorii-poetii, văzuți ca cei ce simt cel mai profund ritmul omenirii și îl împărtășesc prin cuvânt semenilor și care, de aceea – ne este readus în conștiință mesajul –, trebuie iubiți („Salut poezii care cântă cu lira lui Orfeu/ Arzând în sentimentele fierbinți ca focul/ Și pătimind în autodafe, ca Prometeu!/ Îi salut cu iubire, binecuvântați-i mereu...”) (8).

Însăși devenirea poetică este o temă în sine, pe care o descoperim în poeziile construite pe sistemul unei analogii între cele patru anotimpuri și vârstele omului (*Primăvara – jocul de-a viața, Vara – căldura dragostei, Recolta toamnei, Testamentul din iarnă*). Bogate în imagini poetice foarte diversificate și încărcate de sugestie, aceste poezii sunt dominate de un simț al văzului interiorizat și acumulat în trăiri, ca o sinestezie, în acea dimensiune profundă pe care eul și-o simte, aceea de *poet*. Acest simț aparte este reprezentat prin leitmotivul *ochiului de ciclop*, ce apare și în alte poezii, fie în comparații, fie în metafore. Mereu în trezvie, ca unul ce are conștiința că i s-a dat misiunea de a reprezenta însăși viața, în timp (perioada copilăriei, a adolescenței, a maturității și a senectuții), *eul poetic* metamorfozează în arta sa realitatea, filtrând-o prin trăiri și sentimente și transformând-o în cuvinte, imagini și mesaje, pe care le oferă cititorului într-o formă sublimată și gândită în *poezie*. Este prezentă constant ideea de construire – cu sugestia de talent, de dotare expresă, apoi cea de cititorire – cu sugestia de înveșnicire a vieții și răspândire a darului creației către ceilalți, și, în sfârșit, cea de reconstruire prin artă și iubire:

„Am hotărât ca bunurile care le-am strâns aici pe Pământ
Pe care le-am adunat muncind din greu și mereu căutând
Să fie puse de poet atent, bucățică lângă o altă bucățică,
Lipite ca într-un mozaic bizantin cu fond de aur lucitor
Ca un tablou votiv pictat în mănăstirea cititorului viselor

Ca într-o ultimă îmbrățișare de adio pentru toți pământeni
Toate bunurile de pe Pământ strânse cu drag, într-un cuvânt
Ca resemnarea dumnezeiască a păstorului din Miorița
Ca răstignirea inocenței lui Hristos pe o cruce-Iubirea...” (Testamentul din iarnă, 19-20).

La finalul fiecăreia din aceste poezii, procesul devenirii poetice, cu rosturile eului poetic clar exprimate, este redat inclusiv prin creații lexicale concentrate în cuvinte compuse, care seamănă cu modalitatea compunerii din limba greacă: *viața-Jocul, jurământ-Dragostea, viața-Înțelepciunea, cruce-Iubirea*.

Pe lângă acest aspect al individualității, poetul își asumă să ne readucă aminte tema devenirii în cultură, începută cu „desene în grote”, cu scrierea egipteană, feniciană, urmată de arta Eladei, după care „ca moșită de mari artiști naște Renașterea” și continuată prin momentul descoperirii tiparului („De unde zboară purtată de vânt pretutindeni,/ Suflată ca puful de păpădie de Gutenberg”) (59). Cultura este văzută ca unul din sensurile esențiale ale omenirii, care, întrucât este construită de oameni înzestrați, de marile spirite, are puterea de a se diviza și de a uni, constituindu-se, în fapt, într-o dimensiune fundamentală a vieții:

„Cultura, o poveste nemuritoare fascinantă,
Vorbită, scrisă, tradusă și mereu neterminată [...],
Ca o Cină de Taină a creației și-a sufletelor,
Cu pâine și vin la masa izbăvirii neliniștilor
Ofrandele cuminecăturii marilor creatori
Înviind ca iubire-n privirea pipăit de orbi?” (Cina cea de Taină, 58-59).

Ideea valorii este accentuată prin definiții-metaforă, printr-un șir de comparații și personificări imaginate într-un stil propriu, care cuprind, totodată, sugestia de ubicuitate și pe cea de meliorism, relaționate cu forța intrinsec vizionară a culturii („Peste tot viețuiește, ca poveștile Șeherezadei,/ Prevestește neîncetat cu șoaptele Cassandreii,/ Și așteaptă generațiile viitoare ca Penelopa”) (60).

Aspecte din același registru sunt abordate în mai multe poeme. *Dansul nemuritor* transmite ideea devenirii artei dramatice din antichitate și perpetuată spre viitor („*Dansul păstrat de mii de ani în vatra timpului/ Mocnea ca o lumină în jarul și în spuză înfinitului*”) (9). De asemenea, poemul *Reviem timpului* este construit ca discursul unui înțelept ce face un imn al culturilor „Din țări în care focul istoriei a zămislit o zestre” (23), din antichitățile chineză, egipteană, greacă, din perioada renascentistă; în fine, ajunge la cea română, reprezentată prin simboluri și personalități – Ștefan cel Mare, Voroneșul, Eminescu, Enescu, Brâncuși –, pe care le vede marcate de tristețe, dar și de sacralitate, starea unică ce dă un sens trecerii inexorabile a timpului. În poemul *Sigiliul timpului*, transmițându-l repetat, eul poetic conferă mai multă forță mesajului; o dată prin intermediul lui Pericle, conducătorul unei epoci strălucitoare a Greciei, un salt uriaș în istoria omenirii („Ca să ridici ceva măreț, care străbate veșnic timpul,/ Spunea Pericle, trebuie ca să pornești cu o idee,/ Apoi artiștii, arhitecții și filozofii având o cheie/ Deschid porțile timpului și se găsesc cu nemurirea!”) (46), apoi imaginând o întâlnire în spațiu oniric cu Pericle pe Acropole, sugerând astfel faptul că este marcat

de o întreagă cultură. Conștient de puterea revelației, poetul insistă asupra mesajului („Ideea, ca o arhitectă neîntrecută, ca povață a Atenei,/ Ideea, născând un univers cu galaxii, planete și cu stele,/ Dintr-o scânteie, doar dintr-o scânteie!...”) (46).

Tema vieții, a existenței umane supuse timpului, este împletită cu cea a mișcărilor Pământului, redând *Portretul timpului* la scară individuală și cosmică. Teorii științifice puse în metaforă și comparații descriu timpul la nivelul universului, într-o imagine a lumii-spectacol:

„Ca la un îndemn dat de un regizor celebru
Pământul s-a conformat începând dansul.
A făcut o piruetă de balerină în jurul său.
Cu această mișcare simplă se năștea ziua.
După o altă piruetă, ziua murea în noapte.
Concomitent, Pământul se mișca împrejur,
Înconjurând Soarele, pe o orbită ca o roată.
Așa se năștea primăvara, care apoi murind,
Năștea vara, care murind năștea o toamnă” (65).

Timpul existenței individuale, marcată de „examene dure, pe viață și pe moarte” (64), este surprins ca atare, în imagini poetice puternice. În centru se află același laitmotiv al *roții*, prezent anterior în comparație, care de astă dată are o încărcătură metaforică, integrată într-o meditație asupra omului aflat sub pecetea timpului, care se salvează, însă, prin conștiința de sine:

„O roată iscusită, care strujea mereu timpul,
Secundă, minut, oră, zi cu zi, ne scurta viața.
În maratonul de la naștere până la moarte,
Mulțimea aleargă desculță pe așchii de timp.
Omul, singura ființă care și-a scris o istorie
Fugind cu pași însângezați să prindă viitorul...” (66).

O temă de aceeași amploare este cea a mișcării cosmice gândite de Creatorul universului, pe care poetul o relaționează cu tendința omului spre descoperire și cunoaștere din începuturi („Găsiu în suluri de papirusuri antice/ Că Leucip și Democrit au intuit atomul!”) (55) și de-a lungul timpului („Atunci am căutat febril alte tratate/ Scrise de nobeliștii Rutherford și Bohr”; „Apoi am dat de Ștefan Procopiu/ Cel care ceva mai înainte de Bohr a calculat/ Cum se rotește electronul în jurul său,/ Ca o codană pe sub mână la o horă-n sat!”) (56). Acest subiect este asociat cu motivul horei, „dansul învărtit”, într-un ritm intuit de om după cel al mișcării universale („Iar oamenii neștiutori plagiatori,/ Doar copie sublimul din eternitate,/ În Hora magică a electronilor/ Jucată neîncetat în totul și în toate!”) (57).

Cum am văzut, în viziunea poetului, omul rămâne în eternitate prin creație și cultură, dar și prin iubire, în diferitele ei ipostaze (*Șebereșada*, *Pygmalion*), prin credință și sentimentul religios:

„Tu, Creator al Dansului etern al Universului

Ascultă ruga noastră, Părinte a toate Iubitor
Și viața noastră fă-o un dans jucat neîncetat
Și primenit în roata generațiilor, mereu dansat,
Cu mângâierea caldă din Mâna-Ți milostivă
Și când sfârșește valsul nostru, valsul minut
Fă să ne fie ușoară țărâna, pe mormânt! Amin...” (Rugă, 73)

Întâlnim aceste sentimente îmbinate în ideea de nuntă în *Invitație la dans* („Mergeam încet, cu pașii mângâioși făcuți de acrobat/ Sperând ca sentimentul de lumină spre ziua nunții/ Să ia poteca sfântă urmată lin de floare la sămânță”) (32), apoi de serenitate a iubirii conjugale (*Lumină plătândă*). Într-un alt poem, *Ana*, construit sub forma dialogului cu un călugăr, este reiterat mitul meșterului Manole sub o altă formă; se naște ideea de schimbare a viziunii și atitudinii unei lumi, prin imaginea omului care creează sub puterea divinității creștine, prin dar divin și rugă, fără jertfă umană:

„De ce Manole, neîntrecutul meșter și atâta de vestit [...],
De ce la Dumnezeu ceru ca un nerod ploaie și vânt
Și nu ceru un înger să o salveze pe Ana de mormânt?
Atunci călugărul șopti ca la o predică tare emoționat
Că bunul Dumnezeu, în mila lui cea mare, a prefăcut
În lacrimi ale muritorilor fântâna neroziei lui Manole
Ca o fântână jelind cu lacrimi ce izvorăsc neconținut
Pe giulgiul neputinței lumii, de Adam și Eva pregătit...” (51-52)

În contemporaneitate, ochiul interior al poetului, *ochiul de ciclop*, privește cu tristețe, îndurerat, la o lume inconstientă și aflată în derivă, din care face parte și pe care și-o asumă („Morfeu, șiret, ne îmbătase cu somn și nepăsare/ Într-un hamac atât de bine, cu dibăcie legănat/ Ca un mister luat din grozăvia nopții!...” (*În somnul lui Morfeu*, 49)). Prin vocea simbolică a unui personaj mitic prezent în mai multe poeme, ce vorbește despre viitor, oracolul Cassandra, se exprimă de fapt gândurile și conștiința poetului care adresează astfel un mesaj semenilor:

„Și îmi șoptea ușor în somn Cassandra
De soarta generațiilor viitoare
Nebănuirii și nevinovații creditori ai noștri,
Pe care i-am jefuit încet luându-le aproape totul
Aerul, apa, solul și subsolul, visul și rodul,
Tot ce cu greu și n-ct în ani și ani s-a zămislit!” (*În somnul lui Morfeu*, 48).

Tot prin simbolistica unor personaje din mitologia greacă, Sirenele, zeul Ares (*Botezul focului*), este transmisă ideea că în lume domină o realitate iluzorie, sub care mocnesc catastrofe ale omenirii și în care mesajul poezilor nu mai răzbate:

„Eram distrus, numai în mit Orfeu, cu lira, domolea Sirenel!
Și doar în coruri și-n orchestre eram uniți cu-adevărat!
Istoria se scrie și cu sânge, descântat în cântec de Sirene?
Orchestra lumii de multe ori era compusă din Sirene?”

Priveam neputincios la lira lui Orfeu ce lumina pe boltă
O constelație îndepărtată, rece și tăcută, ca o durere mută...” (*Orfeu și Sirenele*, 27-28)

Tema binelui și a răului existente în lume în diverse forme apare în *Întâlnirea cu ecoul*, evocând prin trăiri profunde momentul apocaliptic Hiroșima și Nagasaki și insistând asupra cauzei principale care provoacă răul – alienarea omului, îndepărtarea lui de esența vieții:

„În lumea noastră dură, Iadul și Raiul pe vecie
Trăiesc ca într-un mozaic ciudat de rău și bine
Și clopotul în Parcul Păcii suna jalnic în lume
Dictonul marelui Socrate «Cunoaște-te pe tine»
Tu, trecător pe lângă apa vie, tu omule, străine
Gnothi sauton, cunoaște-te pe tine, cunoaște-te...
Străine!” (38)

Nu întâmplător poetul reamintește acest moment într-o epocă în care vede cum lumea, dominată de tehnică, prin care se poate împrăștiia răul în masă („pe ecrane”), „Hipnotizând cu teorii absurde și barbare” (*Pieta*, 22), se îndreaptă spre distrugere. Trăirile adânci ale eului poetic în fața acestor realități („Din ochiul meu cel mare, cel uriaș ca de ciclop/ Se prelingea un plâns neîncetat ca un potop”, *Pieta*, 22), îndeamnă la trezire, arătând că singura vindecare este iubirea („Și mă rugam ca-n gheața vieții, așa ca o minune/ Din inimi ca din gheizere să se ridice doar iubire” (*Botezul focului*, 30).

Imagini dintre cele mai expresive, ale lumii aflate în criză de toate felurile, apar în poemul *Ca Don Quijote*, într-un șir de comparații și metafore încărcate de sugestivitate, ce construiesc o imagine a vieții în aer, pe uscat, în apă, a vieții spirituale, distrusă din rădăcini („Viața gonea în trap spre moarte la-ntâmplare/ Pe cai hrăniți avid cu bani murdari/ Și apăpați cu visele halucinante și meschine/ Desprinse din coșmaruri și teroare!” (39-40-41). Întrebarea plină de tristețe și îngrijorare din finalul poemului, adresată umanității, pare să aștepte un răspuns care trebuie să se nască în conștiința fiecăruia.

Lupta continuă dintre bine și rău este surprinsă magistral în *Arborele vieții* prin simbolul *poetului* care, „ca un mare ctitor al limbii vorbite”, construiește o lume a luminii, ce se izbește veșnic de lumea realității. Aceasta este descrisă succint și convingător prin evocarea spiritului critic al lui Diogene, ce vede și spune cauza răului („Și visul său îl risipea cu elocință Diogene/ Ca zidul dărâmat al mănăstirii lui Manole/ Spunând că răul fuge totdeauna mai repede/ Purtat în zbor de ură, ca gândul, pretutindeni!” (54). Ca cel ce se află într-o relație simbiotică cu materialul inefabil, cuvântul, atunci „când clădește inefabilul”, eul poetic îi cunoaște și îi simte puterea și originea divină, în suflet („Cuvintele se sprijină pe o fundație în timp/ Ca rădăcina de negăsit a Arborelui Vieții,/ Care își hrănește existența doar din trăiri!” (53). Edificiul său este pentru toți. Din această perspectivă înțelegem nedumerirea ca a unui copil, exprimată în ultimul vers („Iară poetul se întreba-ntristat, atunci lumina?...” (54), și îndurerată ca a celui ce vrea să păstreze și să împărtășească și celorlalți sămburele vieții.

Relația profundă cu cuvântul este exprimată cu implicare deplină într-o odă în stil modern închinată limbii, una dintre cele mai frumoase ce s-au scris vreodată pe această temă, intitulată chiar *Limba vorbită*. Prin asemănarea cu cele patru elemente primordiale – fiecare analogie dezvoltată în câte o strofă, în care eul poetic își mărturisește trăirile – este exprimată ideea de necesitate vitală, intrinsecă acestui dat uman: „Fratele meu geamăn poetul,/ Când amintea despre limba vorbită [...] / Îmi spunea c-o respiră tot timpul ca aerul!”; „Îmi spunea că o bea însetat ca pe apă” (67); „Spunea că-i dă căldura flacărei dansând cu foc!”; „Îmi spunea că e mană cerească la fel ca pământul!” (68). Totodată, intuiește funcțiile fundamentale ale limbii, rolul său în comunicare, precum și pe cel estetic, discutate, altminteri, în teoriile științifice lingvistice. În strofa ultimă, prin leitmotivul *roții*, cu o simbolică amplă, poetul transmite în imagini concentrate esențele și trăsăturile limbii, necuprinsul, frumusețea, bogăția și importanța fără seamăn:

„Îi spuneam că orice limbă vorbită de noi este-o roată
Și în mișcare perpetuă ne duce oriunde este chemată!
Roata, coroană a regilor ce o poartă la nuntă mirii,
Roata supliciului pe care în chinuri o duc martirii,
Nimbul ca Soare pe creștet de sfânt pictat pe-o icoană,
Cercul de foc la cercul vieții sărit atât de ușor de o fiară,
Roata ce scoate apa vieții tot timpul ca dintr-o fântână,
Roata care din gură în gură ne poartă ca pe orbi, de mână,
Roata care trist, în plâns de clopot ne-ntoarce-n țărână...” (69).

Dacă *Sămânța luminii* este *ars poetica*, poemul cu același titlu ca al cărții, *Pe urma zborului*, este meditația reprezentativă, între poeziile care abordează tema timpului. De astă dată, ca soluție pentru a contracara perindarea continuă din „Colierul infinit de clipe, de ore, de zile, luni și de ani” (62), poetul vede *zborul*, cercetat în diferitele manifestări, de la aripa fragilă conservată în bobul de chihlimbar, la zborul preistoric (pasărea Arheopteryx), apoi la zborul mitic (Dedal și Icar) și la cel din povești, „Cu viteza de neatins luată de cavalcadele gândului” (62) (calul lui Harap-Alb) și concretizat în primul aparat de zbor cu reacție din istoria omenirii, construit de Henri Coandă. În epoca unei descoperiri legate de același subiect, care a marcat literatura („Apoi și-a luat zborul în nemurire undeva la Paris/ Unde toți citeau «În căutarea timpului pierdut»”), această invenție din știință, pornind „în căutarea timpului câștigat”, marchează și un „zbor în nemurire”. Fascinat de periplul din etapele zborului, eul poetic ajunge la adevărul că, „De la urletul inimaginabil când se naștea Universul” (63), la concretizarea într-un timp personal limitat prin moarte, al vieții fiecăruia, totul se supune trecerii timpului: „Până să conștientizez și eu că primul și ultimul zbor/ L-a făcut și-l face fără a zăbovi, întotdeauna timpul” (63).

Poeticitatea cărții apare ca o adevărată arhitectură din cuvinte, ce are ca nucleu comparația, în tipuri diferite. Pentru a crea imagini cu impact imediat, poetul compune comparații în care în mod constant un termen este din zona concretului: „Gând [...], Adesea tu încerci să pătrunzi adânc/ În miezul cuvintelor și să le savurezi,/ Intrând ca omida în pulpa unui fruct!”; „Gând [...], Tu cauți ca floarea soarelui lumina”) (*Sămânța*

luminii, 6); „Pământul ca un cerc bătătorit sub pași bătuți rapid/ Sub pașii ca un ropot furtunos și lung de-aplauze” (*Dansul nemuritor*, 10); „Privind cu ochiul meu, tare mirat, ca de ciclop/ Mișcarea risipindu-se ușor ca puful unui plop”; „Imaginile ca niște mici minusculi pe o pășune/ Erau fragmente din copilărie ascunse-n amintire” (*Primăvara – jocul de-a viața*, 12); „Dogoarea din Soare dă-n foc ca lapte uitat la fier”; „Toate imaginile filmului strânse fir cu fir, în claie,/ Culese cu ochii precum ciupercile după o ploaie” (*Vara-căldura dragostei*, 13, 14); „Copacii ca bieți cerșetori rebegiți tremură-n zdrențe”; „Gospodinile cară acum ca furnicile poame-n cămară”; „Le-a strâns cum ar îmbrățișa cu drag bunicul nepoții” (*Recolta toamnei*, 16, 17); „Când speranțele încremenesc ca flori de gheață pe geam” (*Testamentul din iarnă*, 19); „Deșertul măcina verdele ca o moară” (*Ca Don Quijote*, 40).

Alteori, termenul de comparație este un element abstract, care imprimă versurilor o mare expresivitate, marcată de lirism și meditație: „Gând, îmi șoptea că o taină de suflet” (*Sămânța luminii*, 6); „Mocnea ca o lumină în jarul și în spuza infinitului/ Ce învia ca osana să celebreze muza dansului” (*Dansul nemuritor*, 9); „Frunze ofilite cad ca vise ucise și smulse din ramuri” (*Recolta toamnei*, 16); „Toate bunurile de pe Pământ strânse cu drag, într-un cuvânt/ Ca resemnarea dumnezeiască a păstorului din Miorița” (*Testamentul din iarnă*, 20); „Arzând cu sete rădăcinile pipernicite/ Ascunse ca o rușine în pământurile-aride” (*Ca Don Quijote*, 40); „Ce prezentau amănunțit modelele atomice/ Și-un dans ca un perpetuum mobile” (*Dansul universal*, 56); „Existența era ca o școală interminabilă/ Cu examene dure, pe viață și pe moarte” (*Portretul timpului*, 64).

Comparațiile sunt uneori dezvoltate și alunecă spre metaforă („Va deveni în timp orchestra teatrului, scena rotundă/ Ca Soarele ce luminează încontinuu aleea timpului” (*Dansul nemuritor*, 10); „Toamna, ca un jucător la loteria naturii/ Strângând recolta, caută bucuria din adâncul inimii” (*Recolta toamnei*, 16); „Din țări în care focul istoriei a zămislit o zestre/ Ca pâinea coaptă în cuptoarele culturilor străbune”; „Enescu, întristat, bătu cu inima ca o clopotniță astrală”; „Brâncuși ca un martir arzând pe rugul dorului de țară” (*Reviem timpului*, 23, 24, 25); „Să fie puse de poet atent, bucăcișcă lângă o altă bucăcișcă [...], Ca un tablou votiv pictat în mănăstirea ctitorului viselor” (*Testamentul din iarnă*, 19); „Într-un bob de chihlimbar era o aripă fragilă/ Ca o fărâmă de lumină răstignită de o prismă/ Ca o pată din surâsul zânei sărutate de Soare” (*Pe urma zborului*, 16).

Dintre acele comparații care au ca termen cu care se compară un element concret, o parte sunt de esență populară. O seamă de imagini și idei sunt transmise însă prin numeroase comparații de sorginte cultă, cu trimitere la diverse momente, oameni-simbol din istoria omenirii sau la însăși figura lui Isus („De aceea, înfiorat, te salut om luminat/ Tu, cel sacrificat, ca Giordano Bruno”; „Salut poezii care cântă cu lira lui Orfeu/ Arzând în sentimente fierbinți ca focul/ Și pătimind în autodafe ca Prometeu!” (*Sămânța luminii*, 8); „Natura copie destinul divin înviind ca Hristos” (*Primăvara-jocul de-a viața*, 11); „Apollo cântă acum din lira-i măiastră cu foc/ Ca virtuozul urmând ritmul vivace-n concert”; „Când eram tânăr, în starea magică de vară a vieții/ Filmam ca un mare cineast, febra înaltă a tinereții”; „Pe care o răpise un zmeu nerod și rău ca un Irod” (*Vara-căldura dragostei*, 13, 14); „Terra, planeta vieții, era îndurerată ca o Pietă” (*Pieta*, 22); „Privind fluviul de foc arzând în vadul morții,/ În

miezul groazei, ca în Apocalipsa lui Ioan” (*Întâlnirea cu ecoul*, 37); „Privind perplex și-ngrijorat Pământul/ Uităndu-mă ca Don Quijote prin vizor”; „Aerul poluat al fabricilor și din orașe/ Ne-ncolăcea ca brațele Hidrei din Lerna” (*Ca Don Quijote*, 39, 40); „Ideea, ca o arhitectă neîntrecută, ca povață a Atenei” (*Sigiliul timpului*, 46); „Cultura o poveste vie semănând mereu înviere [...]/ Ca o Cină de Taină a creației și-a sufletelor” (*Cina cea de Taină*, 58); „Existența era [...]/ Ca Hercule în luptă cu leul din Nemeea,/ Ca fecioara din Orleans arsă de ignoranță,/ Ca lupta la sânge din arene, pentru pâine” (*Portretul timpului*, 64); „Te visam alter ego în noianul de vise/ și tu îmi șoptea de-așteptări, ca Ulise” (*Lumină plâpândă*, 71).

Metafora este, de asemenea, prezentă, cum am văzut, derivând din comparație sau independent, mai ales în registre de tip baudelairian, atunci când transmite realități dure („Au fost prinse de poet ca fotogramă cu fotogramă [...]/ Le-a îmbrățișat într-un buchet nemaivăzut de trăiri/ Care mai de care mai fierbinți, cu spini și trandafiri/ Și le-a topit ca în cel mai nobil aliaj de sentimente” (*Vara-căldura dragostei*, 14-15); „Midas atinge cu mâinile frunzele la voia-ntâmplării,/ Verdele-atins se transformă în aurul galben al bolii” (*Recolta toamnei*, 16); „[...] frigul iernii/ Îngheață viața cu strânsura de clește a unui șarpe Boa/ Sugrumând și ultima respirație de pe oglinda timpului” (*Testamentul din iarnă*, 19); „În grota planetară cu miliardele de stalactite/ Se risipeau încet, în picături de timp, și visele!” (*Pieta*, 22); „După mulți ani, la Hiroșima în parcul Păcii/ Băteam cu inima în clopotul speranței vieții” (*Întâlnirea cu ecoul*, 37); „Călătoream cu gândul pe urma zborului,/ Răsfoind timpul ascuns în pagini de piatră”; „Mă fascina armasarul lui Harap-Alb, hrănit cu jar/ Îmi plăcea că zbură mult mai repede decât lumina,/ Cu viteza de neatins luată de cavalcadele gândului”; „Iar mînzul lui Coandă zbură cu viteza gândului,/ Luat în cârcă de aer, în căutarea timpului câștigat”; „În maratonul de la naștere până la moarte,/ Mulțimea aleargă desculță pe așchii de timp” (*Portretul timpului*, 61, 62, 66).

Printre figurile de stil preferate de poet și care țes poeticitatea cărții este și personificarea, ce aduce uneori acestei poezii, cu multe note dominante de gravitate, și un ton ludic și chiar umor („Canicula pare că râde în hohote la glumele-aprinse/ Spuse de balauri aruncând focul din guri deschise”; „Iadul topește cu mult mai ușor smoala-n cazane/ Caldărâmul stă nemișcat și se bronzează la soare” (*Vara-căldura dragostei*, 13); „Ploile mână oile la iernat și păsări de curte-n cotețe” (*Recolta toamnei*); „Ca o fântână jelind cu lacrimi ce izvorăsc neconținut/ Pe giulgiul neputinței lumii, de Adam și Eva pregătit...” (*Ana*, 52).

Pe lângă *ochiul de ciclop* și *roata*, deja amintite, în poeziile din *Pe urma zborului* întâlnim frecvent și alte leitmotive, precum *dansul* sau *hora*, *zborul* și *visul*, fiecare cu o simbolică variată, dar care conferă cărții o anume unitate. Trebuie semnalată și repetiția aceluiași cuvânt sau a aceleiași sintagme în versuri apropiate, în contexte diferite, o altă particularitate a discursului și a ritmului acestui poet, care accentuează ideea ca un efect de halou („Tu cauți ca floarea soarelui lumina/ Cu pălăria ridicată ziua spre soare” (*Sămânța luminii*, 6); „Inima mea se desfăcea pe loc dintr-o armură/ Bătea în ritm de tobe, cu zgomot ca-n război. Cuprins de panică citisem jurnalul de război/ Pe care-l scrise omul tragic, soldatul norocos” (*Botezul focului*, 29); „Și mă gândeam la morile de vânt/ Care în van se duceau neîncetat cu vântul” (*Ca Don Quijote*,

41); „Dansul vrăjit, neobservat al electronilor/ Jucat neîncetat în totul și în toate [...] / În Hora magică a electronilor/ Jucată neîncetat în totul și în toate” (*Dansul universal*, 57); „Deschide acuma fereastra, e seară/ Să între o boare ușoară de-afară/ Deschide-ți și ochii și uită-te afară/ E-o seară senină și caldă de vară” (*Lumină plâpândă*, 70).

Tema iubirii, sentimentele de prietenie și recunoștință își găsesc o formă de exprimare și în dedicațiile de la începutul cărții, făcute soției, Vasiliki, și fiului lor, Dimitris-Florin, iar la începutul anumitor poeme, unei pleiade de prieteni, oameni de cultură, precum și de personalități de peste timp ale culturii române sau/și grecești: Marin Sorescu, Ștefan Procopiu, Henri Coandă, Monica Săvulescu-Voudouri, Valentina Teclici, Marieta Alexandrescu, Emil Alexandrescu, Marcel Chirnoagă, Carmen-Gabriela Pamfil, Victor Ivanovici, George Bădărău, Olga Rusu.

Citind *Pe urma zborului*, este imposibil să nu meditezi la mesajele poetului privind starea lumii contemporane, iubirea pentru arta cuvântului și reprezentanții ei, la apelul deschiderii față de cultură și creativitate în formă artistică sau științifică – înveșnicire a vieții –, vitale într-o lume dominată excesiv de materialnic și vremelnic, în care sufletul, într-o luptă fără sânge, fără ură și fără părtinire, își cere drepturile sale prin *cuvânt*, prin cuvântul izvorât din harul divin, al luminii.

Bibliografie

- Gheorghiu 2013: Florin Gheorghiu, *Pe urma zborului*, Editura PIM, Iași, 2013.
Gheorghiu 2012: Florin Gheorghiu, *Sentimente în chiblimbar*, Editura PIM, Iași, 2012.